

УПРОВАДЖЕННЯ ДІАГНОСТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ВИЩОЇ ШКОЛИ

Эта статья рассматривает внедрение диагностических технологий в учебный процесс высшей школы. Дано определение диагностические технологии, функции, цель диагностических методик. Сформулированы основные положения диагностирования, рассмотрены способы использования диагностических технологий на занятиях по курсу педагогических дисциплин.

This article describes the inculcation of diagnostic technologies into teaching process of higher school. The author gives the definition of diagnostic technologies, function, the object of diagnostic methods. The article deals with the main principles of diagnostic process, methods of using diagnostic technologies during the lessons on pedagogical discipline.

У сучасній школі перед учителем стоїть завдання оволодіння об'єктивними науковими знаннями про індивідуальні особливості учнів. Новий перспективний напрямок – діагностичні технології працює на даній ділянці.

Частина шаблонних педагогічних прийомів не спрацьовує в деяких окремих випадках. Це відбувається через те, що не враховуються своєрідність, неповторність школяра, характер його особистості. Методи педагогічної діагностики спираються на своєрідність індивідуальних психологічних особливостей конкретної дитини у даний момент його розвитку в конкретних педагогічних ситуаціях.

Педагогічна діагностика довела необхідність перш за все науково обґрунтованих методів одержання відомостей про учня. Більше того, вона забезпечує науковий підхід до навчальної діяльності відповідно до вимог школи. Учителю-початківцю необхідно оволодіти технологією діагностування школярів у зв'язку з тим, що змінюються вимоги до майбутнього вчителя та до системи навчання в цілому. Така технологія повинна готувати спеціаліста, здатного творчо працювати й нестандартно мислити.

Вивчаючи роботи Вітулака Р.Г., Гуревича К.М., Підласого П.І., Фрідмана Л.М., Шмельова О.Г. та інших ми дійшли висновку, що діагностична технологія – це система способів, процедур, методик, методів висвітлення обставин, умов і факторів функціонування педагогічних об'єктів, проникання педагогічних процесів, установлення їх ефективності та наслідків щодо заходів, які передбачаються або здійснюються. У цілому це технологія пізнання різних процесів, явищ і визначення правильного й точного діагнозу. Діагностична технологія припускає розпізнавання стану певного об'єкту або системи шляхом швидкої реєстрації його суттєвих параметрів і наступного ставлення до певної діагностичної категорії з метою прогнозу поведінки в бажаному напрямку.

До основних понять діагностичної технології можна віднести діагностичні ознаки й діагностичні категорії. Ознаки можна безпосередньо спостерігати та реєструвати. Категорії приховані від безпосереднього спостереження. Основна

проблема у педагогічній діагностиці полягає в тому, що між ними немає принципових взаємооднозначних зв'язків. Поняття діагностичної технології тісно пов'язане з поняттям психологічного тестування, але не зводиться до нього повністю, оскільки, крім тестів, існують експертні діагностичні методики.

Метою технології діагностування є своєчасне виявлення, оцінювання, аналіз протікання навчального процесу щодо його продуктивності. В неї вкладається глибший зміст, ніж у традиційну перевірку знань і умінь студентів. Перевірка лише констатує результати, не пояснюючи їх, діагностування розглядає результати у зв'язку зі шляхами, способами їх досягнення, виявляє тенденції, динаміку формування продуктів навчання. Діагностичні технології включають:

- контроль;
- оцінювання;
- перевірку;
- накопичення статистичних даних, їх аналіз;
- виявлення динаміки, прогнозування подальшого розвитку подій.

Діагностичні технології виконують такі функції:

- діагноз (що може студент);
- констатація (що знає та вміє студент);
- прогноз (чого можна досягти в подальшій роботі).

Для впровадження в курсах “Педагогіка”, “Історія педагогіки” відповідних завдань нами була розроблена система діагностування студентів з метою виявлення різних рівнів знань і творчих можливостей майбутніх спеціалістів. Запропонована нами діагностика орієнтувалась на: внутрішню та зовнішню корекцію у випадку неправильної оцінки результатів навчання; виявлення прогалин у навчанні; мотивацію з метою заохочення за досягнуті успіхи; виявлення

умов і факторів навчання, планування наступних етапів навчального процесу.

Робота проводилась поетапно.

I етап – діагностико-орієнтувальний: виявити рівень початкової підготовки умінь і знань студентів до майбутньої педагогічної діяльності.

II етап – діагностико-практичний: залучення студентів до різноманітної творчої діяльності, формування позитивного ставлення до неї, закріплення одержаних знань, умінь і розвиток особистісних якостей у майбутніх вчителів.

III етап – діагностико-оцінний: аналіз одержаних результатів з наступною корекцією рівнів розвитку творчих здібностей студентів. Дана система включає самодіагностику особистості, оцінювання своїх можливостей у конкретних ситуаціях; самооцінку особистісних рис і загальнонавчальних умінь; тестування; анкетування; контрольні роботи; експертні оцінки та ін.

У своєму дослідженні ми спирались на розроблені положення діагностування американським вченим Б.Блюмом, які включали в себе показники різнорівневої підготовки студентів. Наприклад: перший рівень означає уміння пізнавати факти; другий рівень дозволяє здійснювати відтворення матеріалу. Третій рівень уже пов'язаний з діяльністю, яка забезпечує розв'язання певного рівня складності завдань.

На заняттях з курсу “Педагогіка” пропонуються завдання, які включають ключові слова на пізнання: перерахуйте, співвіднесіть, сформулюйте, встановіть, опишіть. Завдання з аналізу ускладнюються і включають такі поняття: розкладіть на складові; поясніть причини; порівняйте; розкладіть по порядку; класифікуйте; поясніть як і чому.

Діагностичні методики використовують завдання на синтез (розробіть новий урок; що відбудеться, якщо...;

придумайте інший варіант, якщо інша причина...), оцінку (установіть норми; відберіть і виберіть; вискажіть критичне зауваження та ін.).

Різноманітні методи діагностики дозволили більш точно з урахуванням індивідуальних особливостей виділити творчі завдання за трьома рівнями складності для студентів других, третіх курсів. Складені завдання мають не тільки інформативну, але і професійну спрямованість, встановлюють тісний зв'язок теорії з педагогічною практикою, сприяють перебудові особистості студента. Складність при розробці діагностичних завдань полягала в тому, щоб використати їх, з одного боку, для вирішення, поглиблення фундаментальних знань з педагогіки, з іншого боку – для відпрацювання педагогічної техніки, вироблення умінь оперувати цими знаннями у практичних ситуаціях. Це вимагало внесення таких завдань, які б розширили теоретичні знання студентів і несли б диференційований підхід. Наприклад: узагальнення педагогічного досвіду вчителя-предметника при проходженні педагогічної практики у базових школах міста; підготовка доповідей на наукову студентську конференцію; письмовий аналіз запропонованих педагогічних ситуацій; вивчення, конспектування й аналіз психолого-педагогічної літератури; розробка варіантів і захист рольових та ділових ігор; проведення мінідосліджень у школах та інших навчально-виховних закладах; рецензування творчих робіт студентів і захист їх на підсумкових наукових конференціях.

На заняттях з курсів педагогічних дисциплін у Криворізькому державному педагогічному університеті використовуються різні способи проходження діагностичних технологій:

- за часом (початковий, поетапний контроль, поточний, підсумковий);
- за характером (суб'єктивний, об'єктивний);
- за формою (усний, письмовий);

- за масовістю (індивідуальний, фронтальний, груповий);
- за використанням технічних засобів навчання (безмашинний, комп'ютерний);
- за контролюючими особами (викладач, взаємоконтроль, самоконтроль).

Головна мета технологій діагностування – це встановлення зворотнього зв'язку в системі “викладач - студент”; керування процесом навчання студентів; формування навичок і умінь, їх коректування й удосконалення, систематизація знань. Важливо проводити діагностування студентів систематично, правильно організувати й спланувати на занятті проведення даних методик. Одним із питань, яке стоїть при системі діагностування знань студентів, є критерії і показники балів оцінювання успішності, якість знань, умінь майбутніх спеціалістів.

У розробці критеріїв знань, умінь, а також оцінки ми бачимо подальшу свою роботу над цією проблемою.